

Besluit **Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Accountancy van de Hogeschool van Amsterdam**

Gegevens

	Naam instelling	: Hogeschool van Amsterdam
datum	Naam opleiding	: hbo-bachelor Accountancy (240 ECTS)
30 september 2014	onderwerp	Datum aanvraag : 20 december 2013
	Besluit	Varianten opleiding : voltijd, duaal
accreditatie hbo-bachelor	Extra	: Associate degreeprogramma Accountancy (sept. 2011)
Accountancy van de	Locatie opleiding	: Amsterdam
Hogeschool van Amsterdam	Datum instemming panel	: 19 maart 2013
(002454)	Data locatiebezoek	: 3 en 4 april 2013
uw kenmerk	Datum visitatierapport	: 9 december 2013
CvBuit2013-222		
ons kenmerk	Instellingstoets kwaliteitszorg	: ja, positief besluit van 5 november 2013
NVAO/20143360/AH		

bijlagen **Beoordelingskaders**

- 3 – Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523)
  - Protocol toetsing Associate-Degreeprogramma door de NVAO.
  - CEA-beoordelingscriteria hbo-accountantsopleidingen (NVAO en CEA¹, 24 januari 2011).

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden. Het associate-degreeprogramma is gestart in september 2011 en was gedurende het locatiebezoek nog minder dan twee jaar bezig waardoor er nog geen studenten waren afgestudeerd. Het panel rapporteert echter positief over de voortgang van het Ad-programma.

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

De Hogeschool van Amsterdam biedt een hbo-bachelor Accountancy (B-AC) en een Associate degree Accountancy (Ad-AC) aan. B-AC (varianten: voltijd en duaal) leidt

---

¹ Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Pagina 2 van 9 studenten op tot assistent-accountant in het openbare accountantsberoep en bereidt hen voor om in het post-hbo dan wel aan de universiteit door te studeren tot respectievelijk Accountant Administratieconsulent of Registeraccountant. De afgestudeerden zijn in staat zo breed mogelijk te functioneren als controlerend of samenstellend assistent accountant. Ad-AC (variant: duaal) leidt op voor de functie van assistent-accountant bij de kleinere accountants- en administratiekantoren, die zich richten op het midden- en kleinbedrijf.

Dit rapport beschrijft in welke mate de bachelor en de Ad voldoen aan de kwaliteitseisen van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en aan de eisen van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA). In deze samenvatting volgen eerst de bevindingen en de conclusies van het panel over de bacheloropleiding op de drie kwaliteitsstandaarden 'beoogde eindkwalificaties', 'onderwijsleeromgeving' en 'toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties'. Doordat de Ad recent is gestart en daarom nog geen afgestudeerden had ten tijde van de audit, is een lichte toetsing van toepassing. De bevindingen van het panel over de Ad hebben dan ook geen invloed op het oordeel van de bachelor. De bevindingen van het panel over de Ad-AC komen daarom in een aparte paragraaf aan bod.

Standaard1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de B-AC die voor beide varianten gelijk zijn, zijn ten aanzien van de inhoud, het niveau en de oriëntatie geconcretiseerd en actueel. Zij sluiten aantoonbaar aan bij de competenties uit het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel Accountancy uit 2012. Bij alle competenties dient de student de beroepshouding in acht te nemen, zoals dat is vereist door de relevante gedrags- en beroepsregels voor accountants. De landelijke eindkwalificaties vult het Domein Economie en Management (DEM) aan met negen generieke competenties, die voor alle opleidingen binnen het economisch domein van de HvA gelden. In februari 2013 heeft de opleiding haar eigen opleidingsprofiel herzien na validatie van het voor de opleiding relevante werkveld. Na het succesvol afronden van de opleiding beschikken de studenten over de graad 'Bachelor of Business Administration'. Kenmerkend voor de opleiding Accountancy van de HvA is de profilering op twee inhoudelijke thema's: 'Automatisering' en 'Internationalisering'. De opleiding besteedt in beide varianten aandacht aan Enterprise Resource Planning en Standard Business Reporting. Daarnaast bereidt de HvA haar studenten voor op een internationale werk- en leefomgeving. Een groot deel van de AC-studenten komt in de grootstedelijke context van Amsterdam terecht bij één van de vier grote accountantskantoren (de Big-four) of bij de middelgrote (accountants)kantoren. Veel van hen opereren in een sterk internationale omgeving. De internationale oriëntatie krijgt in het verlengde van de profilering een plaats in de eindkwalificaties. Studenten worden geacht in staat te zijn de (inter) nationale wetgeving toe te passen, in de Engelse taal te communiceren en het financieel-administratieve begrippenkader in de Engelse taal te beheersen. Ook het onderzoekend vermogen van studenten maakt onderdeel uit van de B-AC-eindkwalificaties. Een goede (assistent)-accountant heeft een onderzoekende houding en beschikt over generieke onderzoeksvaardigheden zoals het formuleren van een probleemstelling, het hanteren van logische stappen naar een probleemoplossing, het uitvoeren van adequaat bronnenonderzoek en het rapporteren.

Met bovenstaande punten voldoet de opleiding B-AC naar de mening van het panel ruim aan de basiskwaliteit. Toch ziet het panel een mogelijkheid tot verbetering in het nader uitwerken c.q. doorontwikkelen van de profileringsthema's in het opleidingsprofiel, waardoor de opleiding op beide accenten en in beide varianten wezenlijk onderscheidend is ten

Pagina 3 van 9 opzichte van de andere B-AC-opleidingen in Nederland. De opleiding heeft zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve aansluiting op de CEA-eindtermen in kaart gebracht. Naar de opvatting van het panel moet AC bij duaal en kan AC bij voltijd op een meer eenduidige wijze aantonen op welke wijze zij bij elke CEA-eindterm aansluit (bijv. de borging van de aan de onderdelen van de duale werkperiodes toegerekende eindtermen met het bijbehorende aantal EC's). De opleiding zal dit in het studiejaar 2013-2014 realiseren. Het panel komt voor deze standaard tot het oordeel 'voldoende'.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De inhoud en de vormgeving van de programma's van B-AC stellen de studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De basis van de opleiding wordt gevormd door de leerdoelen die in relatie staan met de opleidingscompetenties en de CEA-eindtermen. AC borgt de samenhang per studiejaar door de programma's in te richten met leerlijnen op het gebied van kennis, vaardigheden, integratie en coaching. De doelstellingen rond het praktijkgericht onderzoek zijn vanaf het studiejaar 2011-2012 geïntegreerd in beide programma's. Daarnaast zijn de verschillende elementen van 'Internationalisering' aanwezig, maar de internationale oriëntatie verdient in de programma's een meer structurele plaats. Studenten komen vanaf het begin van de studie veelvuldig in aanraking met de actualiteit en de beroepspraktijk onder meer via bedrijfsbezoeken, projecten en gastlezingen die de HvA in samenwerking met de grote en middelgrote (accountants)kantoren in de grootstedelijke regio van Amsterdam verzorgt. Het panel vindt dit een sterk punt. Ook is het panel positief over de wijze waarop het profilerings-thema 'Automatisering' vorm krijgt in met name het voltijd, maar ook het duale programma. Het panel waardeert het vierdejaars project Standard Business Reporting, waar een virtueel accountantskantoor (Arvum Accountants) is ingericht en waarbij de voltijdstudenten in een volledig digitale kantooromgeving opdrachten uitvoeren. Daarnaast zijn de docententeams naar de mening van het panel voldoende gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van de programma's. 77% van de voltijddocenten en 100% van de duale docenten beschikt ten minste over een mastergraad. Studenten beoordelen de inhoudelijke deskundigheid van de docenten en de kennis van de docenten over de beroepspraktijk met ruim voldoende. Ook de opleidingsspecifieke software (vb. Exact, SAP) en de voorzieningen die studenten toegang bieden tot de benodigde kennisbanken op economisch gebied, zijn toereikend voor de realisatie van de programma's van B-AC.

Op basis van bovenstaande punten voldoet de onderwijsleeromgeving van B-AC naar de mening van het panel aan de basiskwaliteit. Toch vragen het studiesucces en de studenttevredenheid binnen alle opleidingen van het Domein Economie en Management (DEM) van de HvA duidelijk aandacht. DEM heeft daarom in 2012 een Verbeteragenda opgesteld die leidend is voor de toekomst van haar opleidingen: een nieuwe onderwijsvisie, een transparant aanbod van opleidingen en een vereenvoudigde onderwijsorganisatie. Het studiejaar 2013- 2014 gebruikt DEM om het programma van een aantal opleidingen waaronder de programma's van de opleiding AC in dat kader te vernieuwen. De opleiding is zich terdege bewust van de noodzaak om verbeteringen door te voeren. Het is wenselijk dat AC op een zorgvuldige wijze zorgdraagt voor de uitvoering van de DEM-Verbeteragenda 2012-2017. Wanneer de opleiding de plannen en de al ingezette verbetermaatregelen doorzet, is het panel ervan overtuigd dat deze verbeteringen zichtbaar worden in het studiesucces en in de studenttevredenheid (vb. de bereikbaarheid van docenten buiten de contacturen, het tijdig bekendmaken van studieresultaten, de aandacht voor problemen en klachten, ICT-faciliteiten en de beschikbaarheid van stille werkplekken). De eerste

Pagina 4 van 9 resultaten waren tijdens het locatiebezoek al te herkennen. Het panel komt voor deze standaard tot het oordeel 'voldoende'.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het systeem van toetsing is degelijk en sluit aan bij de opleidingscompetenties en de leerdoelen van de opleiding. In de opleidingsgidsen en studiehandleidingen zijn de toetsvormen en de wijze van beoordeling helder beschreven, waardoor de toetsing en de beoordeling voor studenten inzichtelijk is. De beoogde actualisering en de samenvoeging van alle sterke punten in het DEM-toetsbeleid zorgen er mede voor dat DEM de huidige kwaliteit van het toetsen en beoordelen behoudt en verbetert. De examencommissie, waarvan de structuur begin 2012- 2013 is gewijzigd, voert haar wettelijke taak uit. Het afgelopen jaar heeft zij ook de eerste stappen gezet ten aanzien van haar inhoudelijke naast haar formele taak. Het panel gaat ervan uit dat de opleiding deze ontwikkeling doorzet. Ook de maatregelen die de HvA inzet om het slagingspercentage van de Overall Toets (OAT) te verhogen worden door het panel gesteund.

De opleiding heeft vanaf het studiejaar 2011-2012 meer structureel verbetermaatregelen ingezet in de afstudeerfase (vb. intervisiesessies en trainingen begeleiders en examinatoren, go/no-go-moment op het plan van aanpak en aangescherpte beoordelingsformulieren), omdat zij constateerde dat de theoretische onderbouwing en de onderzoeksmethodiek in de afstudeerwerken voor verbetering vatbaar waren. Door het veranderproces waar de opleiding in zit, waren de verbeteringen nog niet zichtbaar in de door het panel aanvankelijk uitgevoerde steekproef met afstudeerwerken uit de studie jaren 2010-2011 en 2011-2012. In de twaalf afstudeerwerken van juli 2013 die het panel in een aanvullend onderzoek beoordeelde, nam het ook aanzienlijke verbeteringen waar. Het vond deze 'nieuwe' afstudeerwerken op één twijfelgeval na van hbo-bachelorniveau. Ook het werkveld is tevreden over de kwaliteitsverbetering in de vaardigheden en de houding van studenten en het ziet potentie om het niveau verder te verhogen. Dit geeft het panel voldoende vertrouwen dat AC het gerealiseerde niveau in alle afstudeerwerken in samenwerking met het kenniscentrum Centre For Applied Research on Economics & Management (CAREM) de komende jaren boven het basisniveau uit ontwikkelt. Daarnaast borgt de stevige kennisbasis in de programma's en de landelijke OAT-toets het juiste kennisniveau van de studenten. Het panel komt mede op basis van de resultaten van het aanvullende onderzoek tot het oordeel 'voldoende'.

Bevindingen Associate degree

Ad-AC maakt sinds september 2011 onderdeel uit van de duale hbo-bacheloropleiding Accountancy van de HvA. De opleiding hanteerde ten tijde van de audit hetzelfde profiel zoals in het aanvraagdossier in 2010 stond beschreven met daarin de beroepstaken 'integrale benadering bedrijfsfuncties', 'het verlenen van administratieve diensten' en 'het behartigen van fiscale belangen'. Daarnaast worden voor de Ad de DEM-competenties 'vakkingheid', 'communiceren', 'ethisch handelen', 'samenwerken' en 'ontwikkelingsgericht vermogen' gehanteerd. Ad-studenten ontwikkelen de eindkwalificaties op een lager niveau dan de bachelor. Naar de opvatting van het panel zijn de eindkwalificaties van de Ad-AC in voldoende mate geconcretiseerd.

In het leerplanschema van Ad-AC is inzichtelijk gemaakt hoe de onderwijsseenheden gekoppeld zijn aan het profiel. De leerlijnen borgen de samenhang in het Ad-programma. Het eerste studiejaar volgen de duale Ad-studenten lessen op de locatie van het ROC en het tweede studiejaar bij de HvA op de onderwijslocatie 'Leeuwenburg'. De praktijk waarin

Pagina 5 van 9 Ad-studenten net als de duale bachelor-studenten drie tot vier dagen per week werken, vormt een belangrijk onderdeel van het Ad-AC programma. De combinatie werken en leren is volgens studenten pittig, maar wel te doen. Een opleidingsmanager van de HvA is eindverantwoordelijk voor het Ad-programma. Bij de Ad beschikt 78% van de docenten over een mastertitel. Door het structurele overleg tussen de mbo- en hbo-docenten is de hogeschool in control over de kwaliteit van het Ad-programma bij het ROC van Amsterdam en het ROC Nova College. De onderwijsleeromgeving van de Ad-AC voldoet naar de mening van het panel aan de basiskwaliteit.

In het leerplanschema van Ad-AC is inzichtelijk gemaakt hoe de onderwijseenheden gekoppeld zijn aan het profiel. De leerlijnen borgen de samenhang in het Ad-programma. Het eerste studiejaar volgen de duale Ad-studenten lessen op de locatie van het ROC en het tweede studiejaar bij de HvA op de onderwijslocatie 'Leeuwenburg'. De praktijk waarin Ad-studenten net als de duale bachelor-studenten drie tot vier dagen per week werken, vormt een belangrijk onderdeel van het Ad-AC programma. De combinatie werken en leren is volgens studenten pittig, maar wel te doen. Een opleidingsmanager van de HvA is eindverantwoordelijk voor het Ad-programma. Bij de Ad beschikt 78% van de docenten over een mastertitel. Door het structurele overleg tussen de mbo- en hbo-docenten is de hogeschool in control over de kwaliteit van het Ad-programma bij het ROC van Amsterdam en het ROC Nova College.

De onderwijsleeromgeving van de Ad-AC voldoet naar de mening van het panel aan de basiskwaliteit.

Doordat het (toets)programma van de Ad is afgeleid van de bachelor, beschikken Ad-studenten na twee jaar over het juiste kennisniveau. De totstandkoming en kwaliteitszorg van de toetsen geschiedt daarnaast conform het toetsbeleid van DEM. Het competentieportfolio met best practices van de student vormt samen met de afstudeeropdracht de basis voor een geïntegreerd eindassessment door twee assessoren. Het panel heeft er net als bij de bachelor vertrouwen in dat de ontwikkelingen die het afgelopen studiejaar reeds zijn ingezet, leiden tot een voldoende niveau van de eindproducten van Ad-AC.

Algemene conclusie:

Op grond van 'de duidelijk uitgewerkte en actuele eindkwalificaties', 'de praktijkgerichtheid en de speciale aandacht voor automatisering in de programma's', 'de deskundige, gedreven docententeams', 'de eerste resultaten van de verbetermaatregelen in het kader van het studiesucces en de studenttevredenheid' en 'de duidelijk zichtbare verbeteringen in het gerealiseerde niveau van de afstudeerwerken van juli 2013' beoordeelt het panel de kwaliteit van het onderwijs van de verschillende varianten thans als voldoende. Om dat niveau te behouden dient de opleiding wel de verbeteringen ten aanzien van 'het nader uitwerken van een onderscheidende profilering', 'het beter aantonen van de volledige aansluiting van duaal bij de CEA-eindtermen' en 'de vernieuwing van het curriculum met onder andere een beter studiesucces en een hogere studenttevredenheid als doel' door te zetten en te monitoren. De opleiding dient er bovendien op toe te blijven zien, dat alle afstudeerwerken van de voltijdse en duale studenten die vanaf nu afstuderen, voldoen aan het hbo-bachelorniveau.

Pagina 6 van 9 **Aanbevelingen**

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel, in het bijzonder het op een meer inzichtelijke wijze de aansluiting van de CEA-eindtermen specificeren, het verbeteren van het studiesucces en meer aandacht aan de onderzoeksmethodologie bij afstuderen.

Toepassing CEA-beoordelingscriteria

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport de aanvullingen zijn opgenomen op grond van de CEA-beoordelingscriteria.

Besluit

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hogeschool van Amsterdam te Amsterdam in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 25 augustus 2014 naar voren te brengen. Bij brief van 11 september 2014 heeft de instelling van de gelegenheid gebruik gemaakt om te reageren. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen in bijlage 2.

De NVAO besluit dat accreditatie wordt verleend aan de hbo-bachelor Accountancy (240 ECTS; variant: voltijd, duaal; en Associate-degreeprogramma; locatie: Amsterdam) van de Hogeschool van Amsterdam te Amsterdam. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 september 2014 en is van kracht tot en met 29 september 2020.

Den Haag, 30 september 2014

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'P' with a vertical line through it, followed by a horizontal line extending to the right.

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	voltijd / duaal Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoende
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

De standaarden krijgen het oordeel onvoldoende, voldoende, goed of excellent.
 Het eindoordeel over de opleiding als geheel wordt op dezelfde schaal gegeven.

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar.

Cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Uitval vt	37,7%	34,2%	53,8%	50%	45,6%	60%	64,7%
Uitval dual	54,3%	42,6%	31,3%	50%	43,6%	65,1%	54,1%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor.

Cohort	2006	2007	2008	2009
Uitval vt	29,7%	26,6%	33,3%	25%
Uitval dual	38,1%	42,9%	39,4%	56,5%

Tabel 3: Rendement.

Cohort	2006	2007	2008
Rendement vt	42,9%	38%	41%
Rendement dual	23,8%	20%	27,3%

Tabel 4: Docentkwaliteit.

Graad	Ma	PhD
Percentage vt	83%	4%
Percentage dual	91%	0%

Tabel 5: Student-docentratio.

Ratio vt	1:29,7
Ratio dual	1:31,7

Tabel 6: Contacturen.

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen vt	11,6	10,6	4,6	6,2
Contacturen dual	11,4	8,2	9,0	4,2

Pagina 9 van 9 **Bijlage 3: panelsamenstelling**

- R.J.M. van der Hoorn: (voorzitter) is één van de directeuren van de Hobéon Groep;
- A.J. Lok RA: (lid) is docent Financial Auditing aan de Vrije Universiteit Amsterdam;
- E.A. Ploegman RA: (lid) is opleidingscoördinator en docente van de hbo-bachelor Accountancy aan de NHL Hogeschool;
- L.M. Mertens: (lid) is leerstoeloverste bij de Artesis Hogeschool Antwerpen;
- M. Okatan: (student-lid) volgt de hbo-bacheloropleiding Accountancy aan de Hogeschool Utrecht.

Het panel werd ondersteund door I.M. Gies Broesterhuizen, secretaris (gecertificeerd).